

KAZAKİSTAN ÜLKE NOTU & MAKİNE VE AKSAMLARI DIŞ TİCARETİ

Ülke Profili

Nüfus	:	16,4 milyon (2011 itibarı ile, tahmini)
Yüzölçümü	:	2.724.900 km ²
Başkent	:	Astana
Kişi Başına Düşen Milli Gelir	:	11.264 Dolar(PPP)
Büyüme Oranı	:	7,0 (2010 tahmini)
Döviz Kuru	:	1\$ = 149 Tenge
Başlıca Şehirler	:	Almatı (1.129.000), Karaganda (437.000), Çimkent (360.000), Astana (313.000)
Telefon Kodu	:	+7

Coğrafi Konum

2.724.900 km² yüzölçümüne sahip olan Kazakistan, yüzölçümü açısından dünyanın dokuzuncu, eski Sovyetler Birliği ülkelerinin ikinci en büyük ülkesidir. Türkiye'nin yaklaşık 3,5 katı büyüklüğündeki ülke, Orta Asya'da Çin'in kuzeybatısında, Ural Nehri'nin batısında yer almaktadır. Ülkenin sınır komşuları Çin (1 533 km), Kırgızistan (1 051 km), Rusya (6.846 km), Türkmenistan (379 km) ve Özbekistan (2.203 km)'dir.

Ülkede tam anlamıyla karasal iklim hakimdir. Bu nedenle çok soğuk kışlar ve çok sıcak yazlar yaşanmaktadır. Kuraklık süresi ve sıcaklık farkları büyüktür. Yazın ortalama hava sıcaklığı kuzey bölgelerinde 20°C, güney bölgelerinde ise 30°C'dir. Kışın ortalama hava sıcaklığı ise kuzey bölgelerinde -20 ila -22°C, güney bölgelerinde -4 ila -8 °C'dir.

Nüfus ve İşgücü Yapısı

Ülkenin nüfusu 2010 yılı itibarı ile 16,4 milyondur. Yüzölçümü açısından dünyanın 9., eski Sovyetler Birliği'nin 2. en büyük ülkesi olan Kazakistan'da nüfus yoğunluğu 2010 yılı itibarı ile kilometrekareye 6 kişidir. Nüfusun çoğunluğu, ülkenin kuzey ve güney doğusunda yaşamaktadır. Ülkenin orta ve batı kısımlarında nüfus seyrekir. Nüfus yoğunluğunun bu derece düşük olmasının başlıca nedeni ülkeden dışarıya olan göçlerdir. Doğal nüfus artış hızı, dışarıya olan göçe yetişememektedir. 1989-1999 yılları arasında 1,5 milyon kişi Kazakistan dışına göç etmiştir. Bunların çoğu, Rusya'ya göç eden etnik Ruslardır; etnik Alman nüfusunun da yarısı Almanya'ya gitmiştir. 2000 yılından bu yana gerçekleşen güçlü ekonomik büyüme ülkeden göç eğilimini tersine çevirmiş ve 2004 yılında net göç ilk kez pozitif dönmüştür. Nispeten yüksek doğum oranları ve azınlıkların göçü neticesinde 1920'lerden bu yana ilk defa Kazak nüfus çoğunluğu elde etmiştir. Ülke, son yıllarda Orta Asya'daki fakir komşuları ve Çin'den göç almaktadır.

Kazakistan yabancı işgücü istihdamında kota uygulamaktadır. Kotalar devlet tarafından her yıl yeniden belirlenmektedir. Yetkililer yabancı yatırımcıları yerli işçi eğitme ve istihdam etme konusunda giderek artan bir şekilde yönlendirmeye çalışmaktadır.

Doğal Kaynaklar ve Çevre

Kazakistan, petrol ve doğal gaz rezervleri yönünden zengindir. Ülkenin petrol rezervleri doğal gaz rezervlerine göre daha fazladır. Kazakistan eski Sovyet Cumhuriyetleri içinde Rusya'dan sonra ikinci büyük petrol üreticisidir. Ülke ekonomisi büyük ölçüde petrol ihracatı gelirlerine dayalıdır.

Kazakistan, Sovyetler Birliği döneminden kalan iki ciddi çevre problemi ile karşı karşıyadır. Bunlardan birisi, doğu sınırına yakın Semipalatinsk bölgesinin Sovyetler Birliği döneminde nükleer deneme alanı olmasından kaynaklanan radyoaktivite sorunudur. Bölgede kansere yakalanma oranı ortalamanın üzerinde olmamakla birlikte, radyoaktivitenin insan sağlığı ve çevre üzerinde uzun dönem etkileri hala belirsizdir. İkinci bir sorun da, Kazakistan'ın kıyısı olduğu Aral Gölü'nün Siriderya ve Amuderya nehirlerinin Orta Asya'daki pamuk üretimi nedeniyle aşırı kullanımı dolayısıyla kurumakta olmasıdır.

Dahil Olduğu Uluslararası Anlaşmalar

Kazakistan, Birleşmiş Milletler, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı, Avrupa-Atlantik İşbirliği Konseyi ve İslam Konferansı Örgütü üyesidir.

Kazakistan bölgesel bütünleşme hareketlerinin de içinde yer almaktadır. Bağımsız Devletler Topluluğu, Avrasya Ekonomik Topluluğu (EURASEC) ve Orta Asya İşbirliği Teşkilatı (CACO) üyesidir.

Rusya ve Çin Kazakistan'ın en önemli stratejik ortaklarıdır. Bu ülkeler ile ilişkilerin geliştirilmesi ve derinleştirilmesine yönelik faaliyetler gelecekte de devam edecektir. Çin son yıllarda özellikle enerji alanında ülkenin en önemli ortağı konumuna gelmiştir. Bunun ardında Çin'in Orta Asya'daki hidro karbon kaynaklarına ulaşma amacı ve Kazakistan'ın ihrac pazarlarını çeşitlendirerek Rusya ile transit fiyatlar üzerinde pazarlık gücünü güçlendirme hedefi bulunmaktadır. Kazakistan'ın son yıllarda Çin'le geliştirdiği ilişkiler, ülkenin yürüttüğü çok yönlü dış politikanın bir yansımasıdır. Ülkenin Rusya ile geçmişten gelen ekonomik bağları ve bölgesel güvenliğe yönelik ilişkileri güçlü bir şekilde devam edecektir.

A. KAZAKİSTAN'IN GENEL DIŞ TİCARETİ

1. İHRACAT

Kazakistan'nın Ülkeler Bazında İhracatı (Bin \$)

	ÜLKE	2009	2010	Değişim (10/09)
1	ÇHC	5.888.593	10.122.070	71,9
2	İTALYA	6.686.756	9.576.766	43,2
3	FRANSA	3.381.509	4.433.135	31,1
4	HOLLANDA	2.222.452	4.160.972	87,2
5	RUSYA FED.	3.546.967	3.006.543	-15,2
6	AVUSTURYA	1.196.890	2.528.708	111,3
7	KANADA	1.385.352	2.439.112	76,1
8	ALMANYA	898.132	1.749.651	94,8
9	İNGİLTERE	1.235.083	1.379.479	11,7
10	ROMANYA	840.321	1.281.900	52,5
	DIĞER	15.913.707	16.565.728	4,1
	TOPLAM	43.195.762	57.244.064	32,5

Kaynak: BM İstatistik Bölümü Verileri

Kazakistan'ın genel ihracatı 2010 yılında % 32,5 artarak, 57.2 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Kazakistan'ın tüm ürünlerde gerçekleştirdiği ihracatta ilk üç sırayı Çin (10 milyar \$), İtalya (9.5 milyar \$) ve Fransa (4.4 milyar \$) almaktadır. 2010 yılında, 2009 yılına göre % 111,3 ile en fazla ihracat artışı gerçekleşen ülke Avusturya olmuş ve aynı yıl Avusturya'ya 2.5 milyar \$ ihracat gerçekleşmiştir.

Kazakistan'ın Fasıllar Bazında İhracatı (Bin \$)

GTİP	GTİP TANIMI	2009	2010	Değişim(10/09)
27	MİNERAL YAKITLAR,MİNERAL YAĞLAR VE MÜSTAHSALLARI,MUMLAR	30.027.170	41.032.905	36,7
72	DEMİR VE ÇELİK	2.970.066	3.683.936	24,0
28	İNORGANİK KİMYASAL MÜSTAHSALLAR,ORGANİK,İNORGANİK BİLEŞİKLER	2.141.535	2.609.221	21,8
26	METAL CEVHERLERİ,CÜRUF VE KÜL	1.731.279	2.185.185	26,2
74	BAKIR VE BAKIRDAN EŞYA	1.550.819	2.153.621	38,9
71	İNCİLER,KIYMETLİ TAŞ VE METAL MAMULLERİ,MADENİ PARALAR	947.613	1.213.104	28,0
10	HUBUBAT	676.255	988.496	46,2
11	DEĞİRMENCİLİK ÜRÜNLERİ,MALT,NİŞASTA,İNÜLİN,BUĞDAY GLUTENİ	586.753	556.687	-5,1
79	ÇİNKO VE ÇİNKODAN EŞYA	400.538	555.170	38,6
76	ALUMİNYUM VE ALUMİNYUM EŞYA	194.379	372.856	91,8
	DIĞER	1.969.355	1.892.883	-3,9
	TOPLAM	43.195.762	57.244.064	32,5

Kaynak: BM İstatistik Bölümü Verileri

Kazakistan'ın 2010 yılında fasıllar bazında en fazla ihracat gerçekleştirdiği ilk üç ürün grubu sırasıyla "Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar ve Müstahsalları, Mumlar", "Demir ve Çelik" ve "İnorganik Kimyasal Müstahsallar, Organik, İnorganik Bileşikler" olmuştur. 2010 yılında "Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar ve Müstahsalları, Mumlar" ürün grubu ihracatı 41 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir ve Kazakistan'ın toplam ihracatının % 72'sini oluşturmaktadır.

2. İTHALAT

Kazakistan'ın Ülkeler Bazında İthalatı (Bin \$)

	ÜLKE	2009	2010	Değişim(10/09)
1	RUSYA FED.	8.896.565	5.475.745	-38,5
2	ÇHC	3.569.528	3.964.520	11,1
3	ALMANYA	2.041.859	1.828.200	-10,5
4	İTALYA	1.915.960	1.581.222	-17,5
5	UKRAYNA	2.131.553	1.358.511	-36,3
6	ABD	1.393.607	1.315.778	-5,6
7	TÜRKİYE	633.442	818.899	29,3
8	İNGİLTERE	702.309	724.669	3,2
9	JAPONYA	635.111	554.782	-12,6
10	G.KORE CUM.	373.898	527.256	41,0
	DİĞER	6.177.415	6.076.688	-1,6
	TOPLAM	28.471.247	24.226.270	-14,9

Kaynak: BM İstatistik Bölümü Verileri

Kazakistan 2010 yılında tüm ürünlerde toplam ithalatı % 14,9 azalarak, 24 milyar \$ gerçekleşmiştir. Kazakistan'ın 2010 yılı verilerine göre tüm ürünlerde gerçekleştirdiği ithalat, 5.5 milyar \$ ile en fazla Rusya'ya olmuştur. Rusya'yı, Çin ve Almanya takip etmektedir. 2010 yılında, 2009 yılına göre % 41 ile en fazla ithalat artışı gerçekleşen ülke Kore olmuş ve aynı yıl Kore'den 527 milyon \$'lık ithalat gerçekleştirmiştir.

Türkiye Kazakistan'ın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 7. sırada yer almaktadır. Kazakistan'ın 2010 yılında Türkiye'den gerçekleştirdiği ithalat 819 milyon \$'dır.

Kazakistan'ın Fasıllar Bazında İthalatı (Bin \$)

GTİP	GTİP TANIMI	2009	2010	Değişim (10/09)
84	MAKİNE VE AKSAMLARI	5.428.579	4.326.891	-20,3
85	ELEKTRİKLİ MAKİNA VE CİHAZLAR, AKSAM VE PARÇALARI	2.299.991	2.527.556	9,9
27	MİNERAL YAKITLAR, MİNERAL YAĞLAR VE MÜSTAHSALLARI, MUMLAR	2.834.785	2.379.724	-16,1
73	DEMİR VEYA ÇELİKTE EŞYA	4.569.698	1.770.547	-61,3
87	MOTORLU KARA TAŞITLARI, TRAKTÖR, BİSİKLET, MOTOSİKLET VE DİĞER	1.553.324	1.038.922	-33,1
30	ECZACILIK ÜRÜNLERİ	759.625	924.774	21,7
39	PLASTİK VE PLASTİKTE MAMUL EŞYA	780.737	783.015	0,3
90	OPTİK, FOTOĞRAF, SİNEMA, ÖLÇÜ, KONTROL, AYAR CİHAZLARI, TIBBİ ALET.	622.571	757.223	21,6
86	DEMİRYOLU ULAŞIM ARAÇLARI VB, AKSAM VE PARÇALARI	560.877	679.939	21,2
94	MOBİLYALAR, AYDINLATMA, REKLAM LAMBALARI, PREFABRİK YAPILAR	489.315	650.623	33,0
	DİĞER	8.509.178	8.184.413	-3,8
	TOPLAM	28.408.680	24.023.627	-15,4

Kaynak: BM İstatistik Bölümü Verileri

Kazakistan'ın en fazla ithalat gerçekleştirdiği ilk üç ürün grubu sırasıyla "Makine ve Aksamları", "Elektrikli Makina Ve Cihazlar, Aksam ve Parçaları" ve "Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar ve Müstahsalları, Mumlar" olmuştur. 2009 yılına göre en fazla ithalat artışı, % 33 ile "Mobilyalar, Aydınlatma, Reklam Lambaları, Prefabrik Yapılar" ürün grubundan 651 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

B. TÜRKİYE-KAZAKİSTAN DIŞ TİCARETİ

İkili Ticaret Verileri (\$)

		2009	2010	2011
İhracatımız	Değer	633.441.316	818.899.512	994.411.333
	Değişim %	-	29,3	21,4
İthalatımız	Değer	1.348.903.402	2.470.966.578	2.813.949.435
	Değişim %	-	83,2	13,9
Hacim	Değer	1.982.344.718	3.289.866.090	3.808.360.768
	Değişim %	-	66,0	15,8
Denge	Değer	-715.462.086	-1.652.067.066	-1.819.538.102
	Değişim %	-	130,9	10,1

Kaynak: TÜİK Verileri

Ülkemiz ile Kazakistan arasındaki dış ticaret dengesi ülkemiz lehine açık vermektedir. Dış ticaret dengesi 2011 yılında bir önceki yıla göre % 46 azalma göstermiştir. 2011 yılında iki ülke arasındaki dış ticaret hacmi bir önceki yıla göre %24,8 azalarak 2.5 milyar \$ kaydedilmiştir.

Kazakistan'a İhracatımızda Başlıca Maddeler (\$)

GTİP	GTİP TANIMI	2009	2010	2011 (Ocak-Aralık)	Değişim (10/09)
71	İNCİLER, KIYMETLİ TAŞ VE METAL MAMULLERİ, MADENİ PARALAR	36.766.513	61.756.662	121.753.172	68,0
85	ELEKTRİKLİ MAKİNA VE CİHAZLAR, AKSAM VE PARÇALARI	82.088.179	106.460.272	120.046.421	29,7
84	MAKİNE VE AKSAMLARI	82.323.836	100.218.692	115.768.342	21,7
39	PLASTİK VE PLASTİKTEN MAMUL EŞYA	76.492.371	87.173.015	96.563.098	14,0
61	ÖRME GİYİM EŞYASI VE AKSESUARLARI	19.337.672	59.634.716	55.877.903	208,4
73	DEMİR VEYA ÇELİKTEN EŞYA	41.425.843	40.045.476	41.529.817	-3,3
89	GEMİLER, SUDA YÜZEN TAŞIT VE ARAÇLAR	265.000	0	38.751.882	0,0
87	MOTORLU KARA TAŞITLARI, TRAKTÖR, BİSİKLET, MOTOSİKLET VE DİĞER	13.796.496	16.808.909	35.246.899	21,8
57	HALILAR VE DİĞER DOKUMAYA ELVERİŞLİ MADDEDEN YER KAPLAMALARI	25.986.579	41.593.878	32.031.168	60,1
94	MOBİLYALAR, AYDINLATMA, REKLAM LAMBALARI, PREFABRİK YAPILAR	35.503.118	31.535.818	31.350.306	-11,2
	DİĞER	219.455.709	273.672.074	305.492.326	24,7
	TOPLAM	633.441.316	818.899.512	994.411.333	29,3

Kaynak: TÜİK Verileri

Kazakistan'a genel ihracatımızda ilk sırayı "İnciler, Kıymetli Taş ve Metal Mamulleri, Madeni Paralar", ikinci sırayı "Makine ve Aksamları" almaktadır. "İnciler, Kıymetli Taş ve Metal Mamulleri, Madeni Paralar" 2011 yılı içerisinde gerçekleştirilen ihracat değeri 102 milyon \$'dır ve bir önceki seneye göre % 64,7 artış göstermiştir. Toplam ihracatımız 2011 yılında 790.5 milyon \$ olarak kaydedilmiştir. Aynı yıl içerisinde 2010 yılına göre en fazla ihracat artışı ile "İnciler, Kıymetli Taş ve Metal Mamulleri, Madeni Paralar" ürün grubundan gerçekleşmiştir. İhracatta aynı dönemde en fazla

azalma %37,8 ile “Halılar ve Diğer Dokumaya Elverişli Maddeden Yer Kaplamaları” ürün grubundan gerçekleşmiştir.

Kazakistan’dan İthalatımızda Başlıca Maddeler (\$)

GTİP	GTİP TANIMI	2009	2010	2011 (Ocak - Kasım)	Değişim (10/09)
27	BAKIR VE BAKIRDAN EŞYA	612.669.083	1.488.126.970	1.511.966.314	142,9
74	MİNERAL YAKITLAR, MİNERAL YAĞLAR VE MÜSTAHSALLARI, MUMLAR	482.183.635	516.630.551	742.864.202	7,1
76	ALUMİNYUM VE ALUMİNYUM EŞYA	34.091.918	113.070.166	152.374.677	231,7
79	ÇİNKO VE ÇİNKODAN EŞYA	89.119.936	138.319.835	136.858.686	55,2
10	HUBUBAT	69.848.582	114.988.644	105.627.682	64,6
72	DEMİR VE ÇELİK	40.865.087	40.676.245	80.903.750	-0,5
78	KURŞUN VE KURŞUNDAN EŞYA	6.080.332	35.460.325	46.790.336	483,2
39	PLASTİK VE PLASTİKTEN MAMUL EŞYA	495.022	1.139.143	7.673.339	130,1
25	TUZ, KÜKÜRT, TOPRAK VE TAŞLAR, ALÇILAR VE ÇİMENTO	3.372.403	5.568.075	6.564.223	65,1
5	İNCİLER, KIYMETLİ TAŞ VE METAL MAMULLERİ, MADENİ PARALAR	5.478.194	4.172.663	5.475.053	-23,8
	DİĞER	4.699.210	12.813.961	16.851.173	172,7
	TOPLAM	1.348.903.402	2.470.966.578	2.813.949.435	83,2

Kaynak: TÜİK Verileri

Kazakistan’dan genel ithalatımızda ilk sırayı “Bakır ve Bakırdan Eşya” almakta olup, 2011 yılı içerisinde gerçekleştirilen ithalat değeri 686,5 milyon \$’dır. Toplam ithalatımız 2011 yılında 1,7 milyar \$ olarak kaydedilmiştir ve % 32 azalma göstermiştir. Aynı yıl içerisinde 2010 yılına göre en fazla ithalat artışı % 504 ile “Plastik ve Plastikten Mamul Eşya” grubundan gerçekleşmiştir. İthalatta aynı dönemde en fazla azalma % 68 ile “Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar ve Müstahsalları, Mumlar” ürün grubundan gerçekleşmiştir.

C. KAZAKİSTAN’NIN MAKİNE VE AKSAMLARI DIŞ TİCARETİ

1. İHRACAT

Kazakistan’ın Ünelere Göre Makine ve Aksamları İhracatı (Bin \$) – (84.fasıl)

	ÜLKE	2009	2010	Değişim(10/09)
1	RUSYA FED.	89.347	53.093	-40,6
2	İTALYA	8.846	11.746	32,8
3	IRAK	1.521	8.853	482,1
4	ÖZBEKİSTAN	13.479	6.294	-53,3
5	AZERBAYCAN	3.569	5.842	63,7
6	İNGİLTERE	9.047	5.323	-41,2
7	ABD	8.799	5.228	-40,6
8	KIRGIZİSTAN	4.907	4.475	-8,8
9	TÜRKMENİSTAN	5.912	3.538	-40,2
10	BAE	3.438	3.473	1,0
	DİĞER	53.606	36.684	-31,6
	TOPLAM	202.471	144.549	-28,6

Kaynak: BM İstatistik Bölümü Verileri

Kazakistan 2010 yılında makine ve aksamları sektöründe toplam 144,5 milyon \$ ihracat gerçekleştirmiştir. Kazakistan'ın 2010 yılı verilerine göre makine ve aksamlarında gerçekleştirdiği, ihracat 53 milyon \$ ile en fazla Rusya'ya olmuştur. Rusya'yı, İtalya (11,7 milyon \$) ve Irak (8,9 milyon \$) takip etmektedir. 2010 yılında en fazla makine ihracat artışı gerçekleşen ülke Irak olmuştur.

Kazakistan'ın Makine ve Aksamları İhracatındaki Başlıca Kalemler (Bin \$)(84. fasıl)

GTİP	GTİP TANIMI	2009	2010	Değişim(10/09)
8482	HER NEVİ RULMANLAR	37.613	27.552	-26,7
8481	MUSLUKÇU, BORUCU EŞYASI-BASINÇ DÜŞÜRÜCÜ, TERMOSTATİK VALF DAHİL	25.543	22.742	-11,0
8431	AĞIR İŞ MAKİNE VE CİHAZLARININ AKSAMI, PARÇALARI	16.442	13.378	-18,6
8474	TOPRAK, TAŞ, METAL CEVHERİ VB. AYIKLAMA, ELEME VB. İÇİN MAKİNELER	9.884	7.578	-23,3
8413	SIVILAR İÇİN POMPALAR, SIVI ELEVATÖRLERİ	6.622	6.847	3,4
8426	GEMİ VİNÇLERİ, MAÇUNALAR, HALATLI VİNÇLER, DÖNER KÖPRÜLER	6.147	5.842	-5,0
8429	DOZERLER, GREYDER, SKREYPER, EKSKAVATÖR, KÜREYİCİ, YÜKLEYİCİ VB.	3.415	5.650	65,4
8483	TRANSMİSYON MİLLERİ, KRANKLAR, YATAK KOVANLARI, DİŞLİLER, ÇARKLAR	9.312	5.326	-42,8
8479	KENDİNE ÖZGÜ FONKSİYONLU MAKİNE VE CİHAZLAR	3.260	3.694	13,3
8414	HAVA-VAKUM POMPASI, HAVA/GAZ KOMPRESÖRÜ, VANTİLATÖR, ASPİRATÖR	7.150	3.378	-52,8
	DİĞER	77.083	42.560	-44,8
	TOPLAM	202.471	144.547	-28,6

Kaynak: BM İstatistik Bölümü Verileri

Kazakistan'ın 2010 yılında Makine ve Aksamları toplam ihracatı 144,5 milyon \$ olarak kaydedilmiştir. Kazakistan'ın makine ve aksamları ihracatında ilk sırayı "Rulmanlar" almaktadır. "Rulmanlar"ın 2010 yılı içerisinde gerçekleştirilen ihracat değeri 27,5 milyon \$'dır. 2010 yılı içerisinde 2009 yılına göre en fazla ihracat artışı % 65,4 ile "Dozerler, Greyder, Skreyper, Ekskavatör, Küreyici, Yükleyici vb." grubundan gerçekleşmiştir. İhracatta aynı dönemde en fazla azalma %52,8 ile "Hava-Vakum Pompası, Hava/Gaz Kompresörü, Vantilatör, Aspiratör" ürün grubunda gerçekleşmiştir.

2. İTHALAT

Kazakistan'ın Ükelere Göre Makine ve Aksamları İthalatı (Bin \$) – (84.fasıl)

	ÜLKE	2009	2010	Değişim(10/09)
1	ÇHC	775.134	1.059.351	36,7
2	İTALYA	963.104	565.978	-41,2
3	ALMANYA	613.604	450.062	-26,7
4	ABD	443.985	398.524	-10,2
5	RUSYA FED.	814.956	367.979	-54,8
6	UKRAYNA	177.897	160.154	-10,0
7	FRANSA	113.592	106.095	-6,6
8	İNGİLTERE	93.105	103.205	10,8
9	TÜRKİYE	82.323	100.218	21,7
10	KORE CUM.	67.525	98.253	45,5
	DİĞER	1.277.737	919.293	-28,1
	TOPLAM	5.422.962	4.329.112	-20,2

Kaynak: BM İstatistik Bölümü Verileri

Kazakistan 2010 yılında makine ve aksamlarında toplam 4,3 milyar \$ ithalat gerçekleştirmiştir. Kazakistan'ın 2010 yılı verilerine göre makine ve aksamlarında gerçekleştirdiği ithalat, 1 milyar \$ ile en fazla Çin'den olmuştur. Çin'i, İtalya ve Almanya takip etmektedir. 2010 yılında, 2009 yılına göre % 45,5 ile en fazla ithalat artışı gerçekleşen ülke Kore olmuş ve aynı yıl Kore'den 98 milyon \$ ithalat gerçekleşmiştir.

Türkiye Kazakistan'ın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 9. sırada yer almaktadır. Kazakistan'ın 2010 yılında Türkiye'den gerçekleştirdiği makine ithalatı 100 milyon \$'dır.

Kazakistan'ın Makine ve Aksamları İthalatındaki Başlıca Kalemler (Bin \$)

GTİP	GTİP TANIMI	2009	2010	Değişim (10/09)
8481	MUSLUKÇU, BORUCU EŞYASI-BASINÇ DÜŞÜRÜCÜ, TERMOSTATİK VALF DAHİL	638.659	335.355	-47,5
8429	DOZERLER, GREYDER, SKREYPER, EKSKAVATÖR, KÜREYİCİ, YÜKLEYİCİ VB.	224.165	307.219	37,1
8471	OTOMATİK BİLGİ İŞLEM MAKİNELERİ, ÜNİTELERİ	150.849	280.930	86,2
8413	SIVILAR İÇİN POMPALAR, SIVI ELEVATÖRLERİ	286.848	280.143	-2,3
8430	TOPRAK, MADEN, CEVHERİ TAŞIMA, AYIRMA, SEÇME VB. İŞ MAKİNELERİ	203.121	266.753	31,3
8414	HAVA-VAKUM POMPASI, HAVA/GAZ KOMPRESÖRÜ, VANTİLATÖR, ASPİRATÖR	610.936	233.094	-61,8
8421	SANTRİFÜJLE ÇALIŞAN KURUTMA, FİLTRE, ARITMA CİHAZLARI	466.169	199.426	-57,2
8411	TURBOJETLER, TURBO-PROPELLER, DİĞER GAZ TÜRBİNLERİ	105.266	197.323	87,5
8474	TOPRAK, TAŞ, METAL CEVHERİ VB. AYIKLAMA, ELEME VB. İÇİN MAKİNELER	254.148	190.103	-25,2
8419	ISI DEĞİŞİKLİĞİ YÖNTEMİ İLE MADDELERİ İŞLEMEK İÇİN CİHAZLAR	180.240	138.107	-23,4
	DİĞER	2.308.175	1.898.439	-17,8
	TOPLAM	5.428.576	4.326.892	-20,3

Kaynak: BM İstatistik Bölümü Verileri

Kazakistan'ın 2010 yılında Makine ve Aksamları toplam ithalatı 4,3 milyar \$ olarak kaydedilmiştir. Kazakistan'ın makine ve aksamları ithalatında ilk sırayı "Muslukçu, Borucu Eşyası-Basınç Düşürücü, Termostatik Valf Dahil" ürün grubu almaktadır. Adı geçen ürün grubundan, 2010 yılı içerisinde gerçekleşen ihracat değeri 335 milyon \$'dır. 2010 yılında 2009 yılına göre en fazla ihracat artışı % 87,5 ile "Turbojetler, Turbo-Propeller, Diğer Gaz Türbinleri" grubunda gerçekleşmiştir. İhracatta aynı dönemde en fazla azalma % 61,8 ile "Hava-Vakum Pompası, Hava/Gaz Kompresörü, Vantilatör, Aspiratör" ürün grubunda gerçekleşmiştir.

D. TÜRKİYE – KAZAKİSTAN MAKİNE VE AKSAMLARI SEKTÖRÜ DİŞ TİCARETİ

Türkiye – Kazakistan Makine ve Aksamları Dış Ticareti (\$ - 84. Fası)

		2009	2010	2011
İhracatımız	Değer	82.323.836	100.218.692	115.768.342
	Değişim %	-	21,7	15,5
İthalatımız	Değer	755.918	489.842	380.099
	Değişim %	-	-35,2	-22,4
Hacim	Değer	83.079.754	100.708.534	116.148.441
	Değişim %	-	21,2	15,3
Denge	Değer	81.567.918	99.728.850	115.388.243
	Değişim %	-	22,3	15,7

Kaynak: TÜİK Verileri

Makine ve Aksamları sektöründe, ülkemiz ile Kazakistan arasındaki dış ticaret dengesi ülkemiz lehinedir. Dış ticaret dengesi 2011 yılında bir önceki yıla göre % 3,5 azalma göstermiştir ve 96,2 milyon \$ gerçekleşmiştir. 2011 yılında iki ülke arasındaki dış ticaret hacmi bir önceki yıla göre % 3,7 azalarak yaklaşık 97 milyon \$ kaydedilmiştir.

1. İHRACAT

Kazakistan'a Makine ve Aksamları İhracatımızda Başlıca Kalemler (84.Fasıl-Ş)

GTİP	GTİP TANIMI	2009	2010	2011 (Ocak-Aralık)	Değişim (10/09)
8437	TOHURLARI TEMİZLEME, AYIRMA, ÖĞÜTME, İŞLEME MAKİNE VE CİHAZLARI	22.000.184	19.680.075	14.452.744	-10,5
8418	BUZDOLAPLARI, DONDURUCULAR, SOĞUTUCULAR, ISI POMPALARI	9.714.843	12.484.331	12.011.569	28,5
8454	TAV OCAKLARI, DÖKÜM POTALLARI, KÜLÇE KALIPLARI, DÖKÜM MAKİNELERİ	52.134	7.460	9.966.668	-85,7
8481	MUSLUKÇU, BORUCU EŞYASI-BASINÇ DÜŞÜRÜCÜ, TERMOSTATİK VALF DAHİL	3.499.481	4.968.270	5.411.678	42,0
8415	KLİMA CİHAZLARI-VANTİLATÖRLÜ, ISI, NEM DEĞİŞTİRME TERTİBATLI	3.154.647	2.243.350	5.151.740	-28,9
8474	TOPRAK, TAŞ, METAL CEVHERİ VB. AYIKLAMA, ELEME VB. İÇİN MAKİNELER	3.401.664	5.267.359	4.831.327	54,8
8421	SANTRİFÜJLE ÇALIŞAN KURUTMA, FİLTRE, ARITMA CİHAZLARI	2.724.918	4.037.834	4.284.929	48,2
8409	İÇTEN YANMALI, PİSTONLU MOTORLARIN AKSAM-PARÇALARI	1.637.774	2.314.010	4.024.607	41,3
8422	YIKAMA, TEMİZLEME, KURUTMA, DOLDURMA VB. İŞLER İÇİN MAKİNE, CİHAZ	2.957.619	3.713.708	3.872.456	25,6
8429	DOZERLER, GREYDER, SKREYPER, EKSKAVATÖR, KÜREYİCİ, YÜKLEYİCİ VB.	997.621	3.915.906	3.854.998	292,5
	DİĞER	32.182.951	41.586.389	47.905.627	29,2
	TOPLAM	82.323.836	100.218.692	115.768.342	21,7

Kaynak: TÜİK Verileri

Kazakistan'a Makine ve Aksamları ihracatımızda ilk sırayı "Tohumları Temizleme, Ayırma, Öğütme, İşleme Makine ve Cihazları" almaktadır. "Tohumları Temizleme, Ayırma, Öğütme, İşleme Makine ve Cihazları" dan 2011 yılında gerçekleştirilen ihracat değeri 13,5 milyon \$'dır. Toplam ihracatımız 2011 yılında 96.5 milyon \$ olarak kaydedilmiştir. 2011'de en fazla ihraç edilen ik on ürün arasında, 2010 yılına göre en fazla ihracat artışı % 83 ile "Klima Cihazları-Vantilatörlü, Isı, Nem Değiştirme Tertibatlı" ürün grubundan gerçekleşmiştir. İhracatta aynı dönemde en fazla azalma % 31,4 ile "Tohumları Temizleme, Ayırma, Öğütme, İşleme Makine ve Cihazları" ürün grubunda yaşanmıştır.

1. İTHALAT

Kazakistan'dan Makine ve Aksamları İthalatımızda Başlıca Kalemler (84.Fasıl-Ş)

GTİP	GTİP TANIMI	2009	2010	2011 (Kasım-Aralık)	Değişim (10/09)
8437	TOHUMLARI TEMİZLEME, AYIRMA, ÖĞÜTME, İŞLEME MAKİNE VE CİHAZLARI	12.389	20.655	137.103	66,7
8422	YIKAMA, TEMİZLEME, KURUTMA, DOLDURMA VB. İŞLER İÇİN MAKİNE, CİHAZ	64.320	0	57.370	-100,0
8477	KAUÇUK, PLASTİK EŞYA İMAL VE İŞLEME MAKİNE VE CİHAZLARI	0	13.838	36.756	0,0
8413	SANTRİFÜJLE ÇALIŞAN KURUTMA, FİLTRE, ARITMA CİHAZLARI	58.925	144.054	22.936	144,5
8421	SIVILAR İÇİN POMPALAR, SIVI ELEVATÖRLERİ	7.545	12.851	22.238	70,3
8431	HER NEVİ RULMANLAR	136.783	17.827	20.065	-87,0
8482	KENDİNE ÖZGÜ FONKSİYONLU MAKİNE VE CİHAZLAR	1.185	16.152	17.443	1263,0
8479	TOPRAK, TAŞ, METAL CEVHERİ VB. AYIKLAMA, ELEME VB. İÇİN MAKİNELER	3.990	4.279	16.037	7,2
8474	AĞIR İŞ MAKİNE VE CİHAZLARININ AKSAMI, PARÇALARI	0	957	15.581	0,0
8480	METAL DÖKÜMÜ İÇİN KASALAR, PLAKALAR, KALIP MODELLERİ	15.832	12.261	11.500	-22,6
	DİĞER	452.940	244.958	23.070	-45,9
	TOPLAM	755.918	489.842	380.099	-35,2

Kaynak: TÜİK Verileri

Kazakistan'dan makine ve aksamları ithalatımızda ilk sırayı "Tohumları Temizleme, Ayırma, Öğütme, İşleme Makine ve Cihazları" almakta olup, 2011 yılında ilk 10 ürün arasında en fazla ithalat artışı % 563 ile bu grupta gerçekleşmiş olup, ithalat değeri 137 bin \$'dır. Toplam ithalatımız 2011 yılında 364 bin \$ olarak kaydedilmiştir.

KAYNAKLAR

- BM İstatistik Bölümü Verileri
- TÜİK